

Rozkvitnuté Vianoce

Prepojte fenológiu s predvianočným časom a nazbierajte si so žiakmi na svätú Barboru 4.12. čerešňové halúzky, ktoré zvyčajne do Vianoc rozkvitnú (t.j. sú už v exogénnej dormancii, vid' kapitola Usúvanie stromov v metodike fenológie).

Odporúčané aktivity:

1. Rozprávanie o ľudových tradíciách – príbeh svätej Barbory, pranostiky spojené so sv. Barbarou
2. Zber halúzok
3. Vysvetlenie pojmov (dormancia endogénna a exogénna) podľa metodiky fenológie
4. Stanovenie hypotézy (napr. všetky halúzky vykvitnú v jeden deň, na halúzkach sa objavia len kvety/listy,..)
5. Pozorovanie a zaznamenávanie pučania – jednotlivci doma/spoločne v triede
6. Diskusia o výsledkoch pozorovaní

V prípade dištančného vzdelávania môžete aktivity zaradiť v rámci domácich úloh či projektov pre žiakov. Prepojenie našich tradícií s jednoduchým bádáním podporí u žiakov zvedavosť a chuť objavovať záhady prírody okolo nás a je výbornou motiváciou k ďalšiemu skúmaniu (nielen) fenologických javov.

Ľudové tradície k svätej Barbore:

Rezanie čerešňových "barboriek" je starou ľudovou tradíciou. Naši predkovia verili, že dievčatá, ktorým konáriky do Vianoc rozkvitnú, sa do roka vydajú. Ak halúzky pekne zakvitli, bol to aj príslub bohatstva.

Ak vyrástli len zelené listy, čakalo hospodára dosť práce, ale ak vetvička uschla, čakal na ľudí chudobný rok.

Aj keď majú tieto zvyky korene už v pohanských tradíciách, viaže sa k nemu jedna známa legenda o sv. Barbore, ktorá sa odohrala ešte na prelome 3. a 4. storočia v malej Ázii (vtedy súčasť Rímskej ríše) na území dnešného Turecka. Je to príbeh o Barbore, krásnej dcére bohatého kupca, ktorú otec vychovával v klasickom rímskom duchu a chcel ju ochrániť pred kresťanstvom. Aby ju izoloval od spoločnosti, zamuroval ju vo veži, kde jej vytvoril podmienky pre luxusný život, hoci v zajatí. Barbora sa mu však pomstila. Krásna dievčina za pomoci kňaza preoblečeného za čeladníka prijala tajne krst a obrat na kresťanskú vieru aj verejne deklarovala. Dala vo veži vybúrať tretie okno ako symbol Svätej trojice. Celý príbeh skončil napokon tragicky. Otec dal Barboru mučiť a nakoniec ju sám stal mečom. Vzápätí ho za trest zabil blesk. Neskôr bola Barbora vyhlásená za svätú a ako svoju patrónku si ju ctia baníci, požiarnici, stavební robotníci, tesári, kováči i architekti.

Pranostiky spojené so svätou Barbarou:

- Aké je počasie na Barboru, také býva až do Vianoc.
- Po svätej Baruši daj pozor na uši.
- Svätá Barbora ťahá sane do dvora.
- Svätá Barbora vetry rozháňa.
- Svätá Barbora vyháňa drevo zo dvora.

Praktické rady k zberu halúzok:

- Konárik odrežte ostrým nožikom, ak použijete nožnice, stlačením okraja sa bude cez otvor dostávať málo vody.
- Vetvička môže trpieť náhlým prechodom zo zimy do tepla. Preto ju najprv uložte na pár hodín v chladnejšej chodbe alebo pivnici, a až potom ju preneste do interiéru.
- Vetvičku treba vložiť do vázy s vodou na dobre osvetlené miesto, ale nie v prievane. Blízkosť zdrojov tepla nie je žiadúca, púčiky by pri nízkej vlhkosti mohli uschnúť.